

PHILIPPE ROBERT

LODE VAN OTRIVE

Al terme d'aquest nou balanç, les nostres recomanacions es basen en els informes nacionals i les sessions dels seminaris i s'engloben en dos apartats, un de temàtic i, l'altre, organitzador.

Probablement caldrà afavorir tres direccions d'investigació en els propers anys.

Una d'aquestes línies de recerca afecta les repercussions criminals de la des-territorialització dels intercanvis. En gran manera, ens hem acontentat amb una visió molt simplista del tema centrada en la immigració irregular (control dels fluxos de persones) i la droga (control dels fluxos de mercaderies prohibides); queda molt per fer per a comprendre també la delinqüència de negocis, la corrupció i el blanqueig de diner negre.

Una segona prioritat se centra, al contrari, en les bosses de pobresa i desafiliació social: un cop més, ens hem limitat a observar un aspecte, la violència (sovint, a més, sense percebre el canvi de normes que això implica), però n'hem descuidat altres de menys visibles (com ara l'economia submergida, que de vegades reduïm a la distribució de productes prohibits). Amb més profunditat, solem limitar-nos a anàlisis en clau negativa, en termes de mancança, absència o anomia, sense aconseguir captar les formes de relacions socials que es perfilen en aquestes situacions.

Finalment, el tercer eix que recomanem que s'afavoreixi afecta les modificacions en el repartiment de poders i, per tant, de controls i regulacions de les desviacions i les delinqüències: no només hi ha encara una mancança excessiva d'investigacions empíriques sobre les redistribucions entre els àmbits supranacional, nacional i administratiu, o entre allò públic i allò privat, sinó que, a més, no sabem gaire cosa de les redistribucions en l'àmbit estatal —per exemple entre els terrenys judicial i administratiu— que influeixen notablement en el camp d'investigacions relacionades amb el delicte. Les transformacions de l'espai que ocupa la justícia entre els poders públics i del seu paper en les regulacions socials constitueixen, des d'aquest punt de vista, una matèria probablement essencial.

Tot i això, el fet d'afavorir aquests tres eixos d'investigació no farà tots els efectes previstos si al mateix temps no ens dediquem a solucionar l'aïllament dels investigadors, la dispersió dels llocs d'investigació i la fragmentació de les investigacions. Seria inútil, i potser contraproduent, recomanar la creació d'estructures fortes: inútil, perquè tindriem poques probabilitats de ser escoltats, i contraproduent, perquè ja ha passat l'època dels mastodonts, almenys pel que fa a les ciències socials. En canvi, oferir als especialistes la possibilitat d'establir xarxes pot facilitar el trencament del seu aïllament sense pertorbar-ne la inserció institucional; els centres especialitzats poden constituir els nusos d'aquesta malla. Una estructura d'aquest tipus facilita l'organització d'activitats comparatives o fins i tot d'investigacions coordinades, l'intercanvi de dades documentals i la mobilitat dels investigadors entre els centres, sobretot per als més joves (postdoctorats). El GERN ha estat creat com a primera temptativa a la mida d'uns mitjans modestos. En especial, seria útil sistematitzar més la possibilitat que els joves investigadors completin la seva formació amb estades de curta o mitjana durada en centres d'altres països. Hi ha programes d'intercanvis per a estudiants; els investigadors consagrats generalment no tenen grans dificultats pel que fa a la mobilitat i, a més, poden accedir a molts mitjans d'informació i intercanvi. La situació dels investigadors principiants és més difícil, sobretot si el seu estatus és precari (com sol succeir); tot i això, són ells els qui estan en més bones condicions de beneficiar-se d'una ampliació de la seva formació en l'àmbit europeu.

No podem assegurar si el desenvolupament de la cooperació científica intra-europea tindrà com a motor en aquest camp els procediments multilaterals de la Comissió Europea o de la European Science Foundation, o si més aviat tindrà el suport de cooperacions directes entre països, per a ser més precisos, entre grans establiments d'investigació, com l'Institut Max-Planck, el CNRS francès... Encara que els primers s'interessessin més en el futur per qüestions que encara descuiden en gran manera, en primer lloc caldria superar els simples encàrrecs d'estudis descriptius i posteriorment garantir procediments de licitació, de dictamen i d'atribució, alhora simples i indiscutibles. En tot cas, mitjançant un procediment o altre o, fins i tot, mitjançant una combinació de tots dos, l'objectiu essencial hauria de ser compensar una excessiva dispersió de les investigacions i, d'aquesta manera, afavorir cercles vistosos d'acumulació i estructuració dels coneixements. La simple inflació del nombre d'investigacions, en efecte, no és suficient per a garantir automàticament una millora significativa de l'estat dels coneixements sobre el delictes i la justícia.